

„Как да отреагирам?“

Във всекидневната си езикова практика ние съвсем свободно използваме съществуващите глаголи, които могат да представят действието и в неговата завършеност, и в неговото протичане, като не допускаме смесване при употребата им. При глаголите, образувани с наставката *-ирам*, като *изолирам*, *коментирам*, *координирам*, *провокирам*, *ремонтирам*, *спекулирам*, *телефонирам*, *цитирам*, обаче твърде често се правят грешки именно в това отношение. Тези глаголи бележат едновременно и действието като завършено, и в процеса на извършването му. Затова изборът на конкретния смисъл става ясен само от контекста, в който са употребени те.

Възможността на един и същ глагол да бележи действието и по двата начина не е типично явление за нашия език. Заради това грешките при глаголите с наставка *-ирам* се дължат не толкова на незнание, а най-вече на желанието ни те да бъдат приравнени към останалите глаголи в български и да отразяват действието само по един начин.

За да се подчертае например, че действието се извършва в момента, но не е завършено, глаголът с наставка *-ирам* често се употребява, като в него се вкарва допълнително наставката *-в-* *-ирвам*. Причината за това е, че твърде често тъкмо тази наставка бележи протичането на действието при останалите глаголи в българския език. Така в речта ни организирам се превръща в **организи~~рам~~вам**, **ремонтира~~м~~вам** става **ремонти~~рам~~вам**, **структурирам** – преминава в **структури~~рам~~вам**, а **приватизирам** - в **приватизи~~рам~~вам**. Правилно обаче е да се остане само при **организирам**, **ремонтира~~м~~**, **структурирам** и **приватизирам**, а новосъздадените форми изобщо да не се употребяват, защото са ненужни.

Другата грешка, която се дължи на двойственото поведение на глаголите с наставка *-ирам*, е присъединяването към тях на ненужни представки, защото така най-често в българския език се достига до глаголи, които бележат действието като завършено. Затова се появява **заангажирам** вместо само ангажирам, **отреагирам** вместо реагирам, **проконтролирам** вместо контролирам. От тези новосъздадени форми в езика ни също няма нужда и те трябва да се избягват. При това не бива в тях да се вкарва и наставката *-в-* – **заангажи~~рам~~вам**, **отреаги~~рам~~вам**, **проконтроли~~рам~~вам**, както често става.

Дадените препоръки обаче не важат за всички случаи, защото понякога с помощта на представките се създават действително нови глаголи, съдържащи наставка *-ирам*. Има съществена разлика в смисъла между формирам и образуваниите от него **деформирам**, **реформирам** или **сформирам**, както има разлика между **групирам**, **прегрупирам** и **сгрупирам** или пък между **структурирам** и **преструктурирам**.

Специфичното обаче е, че и тези нови глаголи поради това, че съдържат наставката *-ирам*, бележат действието и като завършено, и в процеса на протичането му. Това означава, че и при тях не бива да се появява наставката *-в-*, за да внася някакви ограничения. В езика ни няма място за форми като **сформи~~рам~~вам**, **преструктури~~рам~~вам** или **прегрупи~~рам~~вам**, защото глаголите са само

сформирам, реструктурирам или прегруппирам.